Daarin is geweest de leiding van den Heiligen Geest. Evenwel trekt de Heilige Geest de lijnen nimmer buiten het Woord. De overlevering moet altijd hieraan gemeten en hiernaar beoordeeld worden, of zij zich verdraagt met de lijnen, die in de Schrift worden getrokken. Als het blijkt, dat de overlevering feiten noemt, instellingen geeft, die met het Woord niet in overeenstemming zijn te brengen, dan moet de overlevering wijken voor het Woord, dat is het zwaard des Geestes. De geschiedenis van de Kerk is niet alleen de geschiedenis van de leiding des Geestes, maar verhaalt ons ook van het bedroeven van den Geest. Daarom moet men zeer voorzichtig zijn met het beroep op den Geest. In het laatste kerkelijke conflict hebben we nog weer eens gezien hoe gevaarlijk dit is. Wij zullen in de behandeling van de plaatsen, die in de Schrift over Maria spreken, zien, dat deze plaatsen steeds tot inhoud hebben, het onderscheid van Maria's gedachten en Jezus' arbeid te markeeren. Heel de gedachtengang van Rome, dat Maria als moeder van den Heere Jezus eerder toegang heeft tot Hem, dan de gewone geloovigen is aan het Evangelie ten eenenmale vreemd. De Mariabeschouwing van de Roomsche Kerk is in het licht van de Heilige Schrift niets anders dan de systematiseering van Maria's zwakheid en zonde. Het zwaard, dat Maria's ziel heeft doorboord, kwam niet slechts van de vijanden, maar ook van den Heere, was niet slechts een beproeving van haar gelóóf, maar ook een kastijding voor haar zonde.

Enumatil. K. MEIMA.

*** Perforatie-dood

Wij belijden dat de Middelaar niet maar een „gewonen", doch zeer bepaald een **„gewelddadigen"** dood moest sterven. Een **uit-een-scheurings**-dood; d.w.z. een dood-van-**perforatie** (uiteenscheuring) of -van-**mactatie** (slachting).

Een paar „vreemde" woorden?

Maar ze kregen in de roomsche theologie een vaste plaats. Daar heeft men de **mis.** Die heet een **onbloedige** herhaling van Christus' **offerande.** Maar men werpt zich deze moeilijkheid op: als het een **„offer"** is, dan is het **mactatie** (slachting). En als het **„onbloedig"** is, is het dan zónder **perforatie** (uiteenscheuring door geweld)? Hoe moet men daar mee aan? Ook roomschen willen niet die **„perforatie"** missen.

Wij laten die Roomschen nu verder los. Maar denken voor ons zelf toch na over de vraag: **waarom** die **perforatie** als noodzakelijk element in den dood van onzen **Borg?**

Zonder bloedstorting, zegt de Schrift, geschiedt er geen vergeving. Hier ligt het uitgangspunt. 't Bloed van den Tweeden Adam moest „gestort" worden, **„uit**gegoten"; **„uit**vloeien" moest het, **„wèg**vloeien".

Want:

a) als tweede ADAM moet Hij de man-met-bloed zijn; doch

b) als TWEEDE Adam moet Hij de man-van-het-vergoten-bloed worden.

Wat a. betreft: als tweede ADAM moet Hij een mensch-van-bloed zijn. Het mensch-zijn als zoodanig is niet afhankelijk van 't bloed-hebben: er **zijn** immers menschen-zonder-bloed (onze dooden), en er **kómen** straks allemaal menschen-zonder-bloed (na den jongsten dag); dan is de stofwisseling, de bloeds-omloop immers in den ons bekenden zin voor eeuwig opgehouden: Christus zegt: zij zijn als engelen Gods, en Paulus: buik-en-spijze gaan teniet (Matth. 22 : 30; Marc. 12 : 25; Luc. 20 : 35, 36; 1 Cor. 15 : 44—50, 53, 54; 6 : 13). Neen, niet „voor eeuwig", maar alleen voor de eerste existentie-phase, voor het optreden-in-den-tijd, en het daarin, te midden der veranderlijke dingen, zelf mee kunnen historie-maken, en medeveranderen, heeft God den mensch, dien „adam", bloed gegeven. Bloed-in-omloop past bij onze eerste bestaanswijze. En wilde nu Gods Zoon als tweede **„Adam"** met ons mee beginnen, in-den-tijd, dan móest Hij intree-nemen in den tijd; hij moest dus bloed-in-omloop hebben. Een mensch van gelijke (bloed-)beweging als wij, uitgenomen de zonde. Toen God op den zesden dag de „materie" voor het menschelijk lichaam „gereed gelegd" had, en Hij daarin „de ziel", het bewegings-principe „geblázen" had, toen is er bloed gaan stroomen. Bij elke geboorte begint het weer te stroomen. In elken „Adam" (ook den tweede) móét het stroomen.

b. Evenwel — de Middelaar is **„tweede"** Adam. Dat geeft een nadere bepaling van **zijn** „Adam"-wezen. Hij staat voor 't feit van de **zonde;** die **is** er, als Hij opkomt in den tijd, en juist **déze** zónde wil Hij breken.

Hoe stond het eerst, d.w.z. vóór den val, met de bereiking van de tweede existentie-phase? God had in uitzicht gesteld: **indien** de mensch, in het paradijs geschapen, zijn wegen van de zonde vrij zal houden, dan móet en mág hij in rust en vrede komen tot die ándere existentie-wijze, die niet meer aan het **stroomend** bloed, het bloed-in-**omloop** is gebonden (zie onder a). Aan het eind der wegen Gods staat een mensch, die naar lichaam en geest voldragen is, de „uitgewerkte", „uitgebalanceerde" mensch, die niet meer ergens naar tóe groeit, in „kopos" **(moeitevolle worsteling),** doch die gekomen is tot zijn bestemming; eene **zónder** „rad-van-avontuur".

Dát is het dus, wat God in uitzicht stelde: de bloedlooze mensch. **Bloedloos,** dat kan bij den mensch een **leelijk** woord zijn, óf een **mooi** woord. **Leelijk** is het, wanneer het wijst op iemand, die zijn bloed **mist,** dat hij toch noodig had. Maar **mooi,** wanneer het iemand aanduidt, die **er boven uitgekomen is,** die tot heerlijkheid bevorderd is. Dán is zoo iemand bloed-loos, niet in den zin van: ónder het eerste levenspeil wéggezonken, doch in déze beteekenis: bóven dat eerste, dat aanvangs-peil uitgekomen. De vólle, de rijke, de volmaakte mensch, de boven gevaren uit gerezene: de in onverteerbaarheid gezónde.

Bleef nu de mensch staan in zijn gehoorzaamheid, dan zou God vaderlijk over hem komen, en op den bestemden tijd zou de kracht des Heiligen Geestes hem overschaduwen, om aan den „kopos", de spanningsvolle rusteloosheid van de bloedjacht een **pijnloos,** ja **vreugdevol** einde te stellen, en den mensch over te leiden naar een onverwrikbaar zijn-in-rust.

Echter, — de mensch is in zonde gevallen. Én daarom is die „normale" **pacifieke, vreugdevolle** stop-zetting en stil-zetting van den ommegang des bloeds gestuit. De intredende zonde heeft den mensch verhinderd sterk en krachtig uit te groeien tot den bloedloozen, den **bóven**-bloedschen staat van een eeuwige jeugd. Hij heeft **gescheurd,** hij heeft geperforeerd, den band met God verscheurd; zijn naam is voortaan rechtens: scheur-maker, perforator. Nu komt er over hem een **perforatie-oordeel:** hij moet verbroken worden, en verscheurd. Want alle scheur-máker moet **wórden** ver-scheurd. En dat beteekent: hem wacht nu **rechtens pijn,** en **„kopos"; niét** als van het menschen-moeder-„dier", dat baart-in-paradijzen, pijnloos, hoewel met „spanning", doch de **„kopos"** van wie zich in SMÁRTEN kromt, in-**krampen**-van-geboorte, in **wee**ën-van-den-dood. De perforatie-„kopos" dus.

De zonde wreekt zich dan zeer gevoelig in des menschen bloed. Na den val heeft God hem aangezegd, dat hij den dood zal sterven: God sprak de perforatie-scheiding over onze **„eenheden",** ook over de eenheid ziel-en-lichaam uit; **niet** het lichamelijk **stil-gezet-worden** der **bewéging** werd ingesteld (die **wás** al ingezet, zie boven): doch de lichamelijke-stilzetting-**in-perforatie** werd, onder den naam van afstootenden straf-dood ingesteld.

Wel werkte ook hierbij reeds Gods evangelische genadewil.

Maar tevens zijn heilige toorn, die straffen wilde onder aspect van genade; straffen hén, door wie de in Christus aan alle menschen verschenen genáde zou verworpen zijn. God stelde dus den perforatie-dood in. De „overgang" zou niet „organisch" gebeuren, doch in perforatie. **En daarom** zou hij voortaan „dood" heeten; eerst heette die overgang naar de hoogere klas, naar de betere existentie-phase, heel gewoon **opstanding. Nú** heette de overgang: **dood.** Overgang naar tweeden dood, **tenzij er weer verzoening** zou gevonden zijn. Zoo komt er die historie van na-den-val; zij met het pleit van zonde en genade, een historie **als substraat** voor bediening van **genáde** én van **vlóek**-over-háár verwerping, een bediening van die beide mede in den cirkelgang, den ommegang van bloed en bloeders. **Uit bloeders maakt Hij broeders óf verbloeders.**

Toen dus de TWEEDE Adam het bederf van den eersten wilde breken, moest Hij die perforatie lijden, om ze te overwinnen. Hij moet sterven „naar den bloede" om naar **récht,** dat Hij verwierf, in „kopos" van den Middelaar uit te komen **bóven** de beweging van het bloed, opdat er weer een pacifieke stilling van het bloed zou komen: een overgang naar eeuwig leven in een vroolijk afscheidsuur.

En dus móet Christus als de tweede Adam den perforatie-dood gaan lijden.

Als tweede ADAM moet zijn bloed **gaan** stroomen; dat is Bethlehem.

Als TWEEDE Adam moet zijn bloed gewelddadig, in den toorn-gloed uit-stroomen, weg-stroomen. Hij mág niet perforatie-loos, in vrede ontslapen. Hij moet de perforatie lijden in al zijn „eenheden". In die van 't lijf; in die van de ziel; ook in de eenheid ziel-en-lichaam. Hij moet de mactatie (de slachting) lijden.

En dit maar één maal.

Want het is den mensch gezet (ook dus den tweeden Adam), éénmaal (ἅπαξ) den overgang te lijden en daarna het oordeel [1]). Daarom kán er geen „mystieke" mactatie zijn (de roomsche mis!), in den zin van' on-bloedige en dan herhaalde slachting. Wel is er „onzichtbare" mactatie en perforatie, **inzóóverre** als Christus ook naar-den-inwendigen-mensch (de „ziel", den „geest") pijnlijk moet lijden. Ziele-pijn is **óók** een perforatie, een mactatie (slachting). Ze is wel de wezenlijkste — alle dood-gaan begint bij onze ziel. En het dood-gaan eindigt pas in 't vleesch. Maar óók die geestes-mactatie overkomt Hem maar één Maar óók die geestes-mactatie overkomt Hem maar één-keer (ἅπαξ); éénmaal lijdt Hij in één tijdelijk-gebonden existentie-pijn; en dan nooit meer.

De tweede Adam moet dus eerst bloedloos worden in dien „leelijken" zin van het woord, dat is in volstrekte armoedigheid. In ont-zonkenheid van perforatie- en mactatie-pijn moet Hij den nood des bloeds lijden tot in de oneindigheid toe (nederdaling **ter helle!**). Maar daarna en daardoor en uit kracht van zijn daarin sprekende borgtochtsliefde (waarin Hij die armoede van ons **op Zich neemt**), moet en mag Hij bloedloos worden in dien ándere, dien **mooien** zin; in verheven-heid, in victorie, in opstijging, nu naar verworven recht; bloedloos in den rijken zin van het woord: een tweede Adam, die niet meer is een „levende ziel", maar die geworden is tot een „levendmakenden geest".

Zijn dood is dus een in **smárten**-„kopos" gebonden smárten-dood. Maar anders dan de onze. **Onze** dood is een door onze ethische-ambtelijke steriliteit, onze impotentie, onze „krachteloosheid", ijdele, overgang — buiten Hem — naar den tweeden dood. Maar van Hem mogen wij jubelen: de **Christus, die** is nooit ethisch, ambtelijk steriel geweest; nimmer impotent, of „krachteloos". Hij is nu letterlijk altijd „in zijn verdienste".

Hierin zijn wij door Hem verlost. Wij mogen nu voor onze kindertjes bidden, dat zij niet in den eersten, doch in den tweeden Adam mogen „wassen en toenemen". De als straf ons opgelegde pijnlijke scheiding in de eenheid ziel-en-lichaam trad bij den eersten Adam in de plaats van de eerst beloofde verheerlijking van ziel-en-lichaam; ze trad bij zijn kinderen in de plaats van het **in Adam wassen-en-toenemen.** Maar voortaan kan men alleen maar in den Christus wassen-en-toenemen. Verheerlijking, wedergeboorte, vernieuwing van de eenheid lichaam-ziel is dan ook voortaan vastgekoppeld aan het deelen in de overschaduwing van ons bestaan door den **Geest** als **Geest-van-Christus!**

Hierin ligt dan genádedienst: God stelt dat wederkeeren tot het stof voor alle eeuwen vast, opdat Hij zoo voor Christus' werk-naar-álle-zijden in qualiteit van Borg en Middelaar, tot dia-critisch, schiftend oordeel aan álle vleesch gesteld, in de wereld plaats kon maken.

En daarom is de Christus éénmaal in den perforatie- en mactatie-dood gestort. Offer is Hij — want zijn bloed moet in den dood. Offeraar is Hij, want Hijzelf moet zijn bloed in den dood jagen. Altaar is Hij, want de eenheid lijf-ziel-geest-vleesch-bloed is onontbeerlijk substraat voor de komende, en in de geeselslagen (gelijk in 't bloedzweet) en op Golgotha gekomen perforatie en niet-mystieke mactatie. Tempel is Hij, want Hij heeft den Geest niet met mate, en moet daarom door den eeuwigen Geest — gelijk de bijbel zelf ook zegt — zichzelf aan God onstraffelijk opofferen.

Hij hééft alzoo gedaan; onze tweede Adam. Hij is verscheurd, opdat Hij de scheurmakers zou verlossen. Zijn naam is daarom „heel-meester". „Pater Iiater"; wie ons geneest, die heet tenslotte vader-over-kinderen. En hun sterke Broeder. K. S.

---

[1]) ἅπαξ, als „strenger Zahlbegriff". (Stählin in Kittel, Wtbch. I, 380); zie verder **Hebr. 9 : 26 tegenover 9 : 25; 9 : 27, 28; 10 : 12, 14; 1 Petr. 3 : 18; Rom. 6 : 10; Hebr. 9 : 27; 12 : 26 (Haggai 2 : 6); Hebr. 12 : 27; 6 : 4; 7 : 27; 9 : 12; 10 : 10.**

De kwestie van het evangelisten-ambt (XIV)

ZENDING EN EVANGELISATIE

§ 5. DE VERHOUDING TUSSCHEN DEN EVANGELIST EN DE OVERIGE BIJZONDERE AMBTSDRAGERS (vervolg).

In het voorgaande is besproken de verhouding tusschen de evangelisten en de apostelen.

B. We komen nu tot de tweede relatie, welke hier in aanmerking komt, n.l. de verhouding tusschen den evangelist èn de herders en leeraars.

1. Het rapport der deputaten spreekt ook over deze verhouding. Het meerderheidsrapport doet dat onder het hoofd: „confrontatie der erkende ambten met de zendingsopdracht" en vraagt zich daarbij af, of één der door ons met uitgedrukte woorden beleden en in hun bediening geregelde ambten (dienaar des Woords, ouderling en diaken) blijkt te voldoen aan de eischen van Christus' bevel en daartoe geschikt te zijn (bl. 5—8). In dat rapport wordt dus onderzocht, of de hedendaagsche bijzondere ambten zijn gegeven tot speciale vervulling der roeping jegens de ongekerstende wereld. Daarbij wordt aangetoond, dat ons hedendaagsch ouderlingen- en diaken-ambt, gelijk die in Belijdenis en Kerkenordening zijn omschreven, is gegeven voor en beperkt tot een ambtstaak in de plaatselijke en gevestigde gemeente. Daarna wordt breed gehandeld over de vergelijking tusschen het tegenwoordige ambt van den bedienaar des Woords en de taak van een zendingsarbeider. Wij hopen daarover straks afzonderlijk te handelen, daar ook het minderheidsrapport daarover het een en ander naar voren brengt, dat bespreking vraagt. Maar voor een goede orde dienen wij wel te onderscheiden tusschen de verhouding van den evangelist tot de bijzondere ambtsdragers in het Nieuwe Testament èn de verhouding van den zendingsarbeider, den „evangelist", tot de hedendaagsche ambten van predikant, ouderling en diaken.

2. Wat nu de verhouding tusschen den evangelist èn de overige bijzondere ambtsdragers in het Nieuwe Testament betreft (uitgezonderd dan de apostolische ambtsdrager, waarover we reeds handelden), komt hier eerst aan de orde de relatie tusschen den evangelist en de oudsten of ouderlingen. Wij spreken hier opzettelijk niet over de „herders en leeraars", daar het Nieuwe Testament ons leert, dat ook die „herders" en „leeraars" behooren tot de ouderlingen, „die arbeiden in het Woord en in de leer" en dat in onderscheiding van de ouderlingen, „die wèl regeeren" (1 Tim. 5 : 17). Met andere woorden: er zijn blijkbaar regeer- en leer-ouderlingen.

Doch we moeten wel bedenken, dat die onderscheiding behoort tot een periode in de eerste christelijke kerk, waarin de ontwikkeling der ambten al behoorlijk ver is voortgeschreden. Men zegt terecht: deze onderscheiding behoort tot de tweede, niet tot de eerste periode der eerste christelijke kerk.

Er is n.l. in de kerk ná den Pinksterdag wat de ambten betreft, duidelijk een ontwikkeling op te merken, en al is die ontwikkeling in bijzonderheden nog niet duidelijk, de hoofdlijn is wel aan te wijzen.

Zoo is duidelijk, dat van het apostelambt zich andere, zelfstandige ambten hebben afgescheiden en onderscheiden, welke ambten zich een deel van de apostolische taak zagen toegewezen. Dat vinden we (Hand. 6) voor de „armverzorging" heel precies aangewezen. Zoo komen er ook oudsten of ouderlingen in de plaatselijke kerken. Zoodat er is een ontwikkeling van het „algemeene" ambt voor alle kerken en alle kerkwerk, het apostolaat, naar de bijzondere ambten in de plaatselijke kerken voor het locale kerkwerk.

Dit laatste is het „eindpunt" van de ontwikkeling, waarmee het Nieuwe Testament besluit. In die ontwikkeling zijn derhalve overgangen, zoodat

we in het Nieuwe Testament onderscheiden dingen in dezen aantreffen.

Daarbij komt nog iets anders: er zijn naast het apostelambt nog „charismata", dat is: bijzondere gaven en bedieningen en werkingen, welke niet blijvend doch tijdelijk zijn en we zien die verdwijnen naarmate de ambten in de plaatselijke kerk vastere „vormen" aannemen. Wij kunnen hier op dat alles niet in den breede ingaan, en beperken ons in verband met ons onderwerp tot de „ouderlingen" en de „herders en leeraars".

We nemen eerst de „leeraars". Als zoodanig fungeerden eerst de apostelen, vergelijk Hand. 2 : 42. Doch naast dezen komen er, die ook „leeraars" worden genoemd (bijv. Hand. 13 : 1; 1 Cor. 12 : 28, 29). Hun taak is het leeren, dat is: de uitwerking van de geopenbaarde leer, zonder zelf daaraan nieuwe openbaringen toe te voegen. Ze schijnen in den eersten tijd geen vast ambt in de plaatselijke kerk bekleed te hebben, want we hooren niet van een zoodanige aanstelling en bevestiging, doch ze treden vrij en zelfstandig in de gemeenten op. Aanvankelijk behooren ze dus tot de „charismata", de bijzondere gaven en werkingen, welke niet altijd aan het een of andere bijzondere ambt hoefden verbonden te zijn.

Later wordt dat allengs ánders. Dan wordt het leeren aan het plaatselijke ambt verbonden, zoodat de „leeraars" met de „herders", „presbyters", opzieners of voorgangers samenvloeien. Zoo lezen we in Epheze 4 : 11 (naar het Grieksch): „en Hij heeft gegeven zoowel de apostelen als de profeten, zoowel de evangelisten als de herders en leeraars". Daar bij de laatstgenoemden het lidwoord voor „leeraars" niet wordt herhaald, hebben we bij „de herders en leeraars" ongetwijfeld aan dezelfde personen te denken en niet aan twee groepen bijzondere ambtsdragers. Zoo zien we den „leeraar" een ambtsdrager worden, in de plaatselijke kerk een vaste ambtsbediening uitrichtend.

Het woord „herder" komt in het Nieuwe Testament niet voor als een aparte dienst of een afzonderlijk ambt aanduidend. Wel komt het woord „poimainein" voor, dat beteekent: poimèn (herder) zijn, dus: de gemeente als een kudde weiden. Zoo Hand. 20 : 28, waar Paulus het „weiden" van de plaatselijke gemeente van Epheze opdraagt aan „de ouderlingen" (vs 18), „de opzieners" (vs 28); 1 Petr. 5 : 7, waar Petrus dat „weiden der kudde" beveelt aan „de oudsten".

En zoo komen we tot „de ouderlingen", „de opzieners", „de oudsten". We kunnen er niet aan denken deze woorden als aanduiding van een dienst in de kerk na te gaan in hun ontwikkeling. We willen volstaan met mee te deelen hetgeen als resultaat kan worden geacht vast te staan.

Het ambt van oudste of ouderling omvat het leeren en regeeren, in welk ambt zich weldra een scheiding voltrok, zoodat er oudsten of ouderlingen kwamen, die de gemeente regeerden, èn oudsten of ouderlingen, die de gemeente leerden. Maar dan met dien verstande, dat ook de leer-ouderlingen mèt de regeerouderlingen het toezicht op „leer en leven" der gemeente hebben.

Wat is nu de taak van de oudsten, ouderlingen en opzieners? De ambtstaak van „den opziener" is: het weiden, hoeden van de kudde, de plaatselijke gemeente (Hand. 20 : 28), het leeren, onderwijzen (1 Tim. 3 : 2), voor de gemeente Gods zorgen (1 Tim. 3 : 5), vermanen (Titus 1 : 9), de tegensprekers weerleggen (Titus 1 : 9); hij is „huisverzorger Gods", „beheerder van het huis Gods" (Titus 1 : 7; oikonomos).

De roeping van de presbyters (oudsten of ouderlingen); ze werden wel in financiëele aangelegenheden gewikkeld (Hand. 11 : 30); de plaatselijke gemeente weiden, hoeden (1 Petr. 5 : 2); zieken bezoeken, met hen bidden en hen met olie zalven (Jac. 5 : 14); de gemeente regeeren, leiden (1 Tim. 5 : 17); over de leer (helpen) oordeelen (Hand. 15 : 2 v.v.), en dan zijn er die „arbeiden in het Woord en de leer" (1 Tim. 5 : 17). Over deze laatstgenoemde plaats handelt uitvoerig Prof. Sillevis Smitt (De organisatie enz., bl. 180 v.v.). De uitleggers zijn het er wel over eens, dat deze presbyters nagenoeg gelijk zijn te stellen met de opzieners: „presbyters" was de naam, die wel het eerst ingang vond bij de joodsch-christelijke kerken, en „opzieners" bij de heiden-christelijke gemeenten; presbyter zal meer zien op de ambtswaardigheid en opziener op de ambtsverrichting. (Nader is daarover gehandeld door Prof. Sillevis Smitt, De organisatie enz.; Dr A. J. Bronkhorst, Schrift en Kerkorde; Dr J. L. Koole, Liturgie en ambt in de apostolische kerk).

We zien dus, dat het leeren en onderwijzen, het „arbeiden in het Woord en de leer" tenslotte aan het ouderlingschap werd verbonden als aan 'n plaatselijk ambt, wat dan weer een scheiding noodzakelijk maakte tusschen leer- en regeerouderlingen en daarmee hebben we dan de allerlaatste vertakking der ambten uit het apostolaat, welke het Nieuwe Testament ons meedeelt. Waarom we over de taak en roeping van deze „leer-ouderlingen", „bedienaren des Woords", „herders en leeraars", niet zooveel meer kunnen vernemen.

Duidelijk is, dat ze een deel van de apostolische ambtstaak en dát voor de plaatselijke gemeente zich toebetrouwd zien. Want ook de apostelen hadden de roeping te leeren (Matth. 28 : 19; Hand. 2 : 42 e.a. plaatsen) en de gemeenten te regeeren (Hand. 1, 6 e.a. plaatsen). De apostelen heetten als zoodanig immers ook „leeraar" (2 Tim. 1 : 11) en „mede-ouderling" (1 Petr. 5 : 1). Doch dat „leeraar"-schap strekte zich ook uit over de heidenen (1 Tim. 2 : 7).

J. FRANCKE.

Plaats of positie?

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 29

Amice,

Verleden week heb ik met je gepraat over een fragment uit de worsteling van onze kerken. Je moet daar minstens zóó veel van weten, als nóódig is, om te **„belijden"**, en niet maar te „laten registreeren", dat je met huid en haar daarbij hoort. „Belijden" is heel wat anders dan „je laten registreeren". Je laten registreeren is: je laten kénnen. **Jezelf** laten kennen. Belijden is: laten zien, dat God zich door jou liet kennen, en anderen opwekken, ook God te gaan kennen.

Vind je ook niet, dat we op dat punt nog wel wat mogen doorpraten?

Nu dan, ik wou het dezen keer eens hebben over dr G. C. Berkouwer. Een man, die één van beide heeft staan op zijn naam: OF: den moed te hebben **gehád** zijn naam te zetten onder de naar zijn beste weten voor alle volken en tijden en plaatsen afgekondigde rechtsregelen, waarnaar de kerk te vergaderen zou zijn, naar het recept-Ridderbos-Grosheide-synode-1944; OF: den moed te hebben **gemist**, te zeggen: aan dit voor goddelijk aangemerkt bedrijf doe ik niet mee, want de Heere stelt andere regelen dan Ridderbos-Grosheide-synode-1944. Regelen n.l. voor preekstoelbinding en voor kerkvergadering.

Ik, die wat ouder ben, heb wel zoo ongeveer mijn opvatting dienaangaande.

Maar ik vind dat jij over dát probleem maar niet lang moet nadenken. Het komt maar op de **publieke verkondiging** aan.

De publieke verkondiging nu van Berkouwer is: álle menschen zijn gehouden „ja" te zeggen, en dit in alle eeuw, want het was geen gokje, op de rechtsregelen, waar Schilder „neen" tegen zei, hij met alle andere daarna geschorsten, afgezetten, uitgeworpenen en wat dies meer zij.

Deze dr Berkouwer dan schreef deze week in een blad, dat hij met dr J. Ridderbos redigeert, een stukje over **„den mensch in het heil"**.

De mensch in het heil.

Het is een heel karwei, om dáárover te praten.

Immers, wát valt al niét onder „heil"? Er is „heil" gekomen over den **ménsch**. En over de bergen, en zeeën, rivieren en meren, over het Kanaal, en over den Brennerpas, over Malta en over Japan. Héil, dat bliksemt van Oost naar West, en verlucht den heelen hemel.

En niet alleen dringt het óp tot de verste uithoeken der aarde, maar ook dringt het in tot in de binnenste deelen van den mensch.

Zoodat je nooit praten kunt over **„den mensch in het heil"**, als je niet tegelijk spreekt over **„het heil in den mensch"**. Of: de mensch **tegenover** het heil. Of: de **God** des heils **tegenover** den mensch.

Dr Berkouwer intusschen heeft het over „den mensch in het heil".

Daarbij houdt hij zich voornamelijk bezig met de **roomschen**. Ik geloof, dat op 't oogenblik de Barthianen gevaarlijker zijn. Maar dat is tot daar aan toe. Intusschen, Berkouwer houdt niet alleen met de roomschen zich bezig, maar en passant ook even met een paar andere vreemden. Met de **„scheurmakers"**, zooals hij hen noemt voor alle fronten, boven en beneden.

Hij haalt iets aan van de polemiek tusschen Hepp en den lateren scheurmaker Schilder, destijds over de vraag, of je de ettelijke gereformeerden in den ban moest doen, die den mensch een **mede-arbeider-Gods** noemden. Hepp zei, als ik hem goed begrepen heb, want héélemaal duidelijk was hij niet: doe dat maar, want de bewering van dat mede-arbeider-schap is doodelijk gevaarlijk. Schilder zei: laat ze voorloopig maar kalm in de kerk, en vraag, hoe ze het **bedoelen**. Je kunt het woord „medewerker" heel erg **slécht** bedoelen, maar ook heel doodgewoon gereformeerd.

Maar over die zaak praat Berkouwer geen woord. Net zoo min als Hepp. Op dat punt gaat hij op Hepp lijken. Niet-in-gaan op het fijne puntje.

Vervolgens raakt Berkouwer aan, wat hij, met een niet preciezen term, noemt: de **„discussie"**, die thans aan den gang is tusschen Hoeksema en Schilder.

Ik zelf heb van een **discussie** tusschen die twee niet veel gemerkt; ik merkte alleen maar iets van een waarschuwing van Schilder, net als indertijd tegen Hepp: zet de menschen niet zoo gauw buiten je kerkdeur, en wees asjeblieft wat moediger dan Berkouwer in 1944: **vraag eens, wat ze bedóelen, wat ze bedóelen, wat ze bedóelen.** Schilder zei: remonstranten spreken van **„voorwaarden"**, gereformeerden ook, en kijk asjeblieft uit je oogen, want je moet nooit een scheur trekken, **waar Gód geen scheur trekt.**

Maar Berkouwer praat over die zaak geen woord.

Hij schrijft alleen maar een krant vol mét dr J. Ridderbos, die onlangs, om de ondeugende uitspraak van een professor, dien ik sprak over te nemen, Mozes tot auteur wou maken van het Praeadvies-1944. Dat kunststukje is dan, wonderlijk, wonderlijk, uitgehaald in een Korte Verklaring op Deuteronomium. Vroeger schreef Ridderbos kommentaren. Tegenwoordig tendenz-interpretaties. Maar daar hoor je nog wel wat van.

Die beweerde discussie dan tusschen Hoeksema-Schilder liep volgens Berkouwer **over het „remonstrantisme"**. Volgens Berkouwer ziet het remonstrantisme „de **plaats** van den mensch **op een bepaalde wijze"**.

Die bepaalde wijze blijft verder onbepaald.

Daarover spreekt Berkouwer geen woord.

Dat is dus de derde keer.

En dus **nóg** steeds geen scheeps-**récht.**

In dit verband nu (je moet goed opletten, papa, want de **verbánden** doen het meeste kwaad, als 't mis is), **in dit verband** nu (van strijd om het **remonstrantisme**) plaatst Berkouwer dat „debat", zooals hij het, ietwat kinderlijk uitdrukt, tusschen Hoeksema en Schilder. Op een bepaald punt, zoo zegt Berkouwer, brengt Hoeksema de „theologie der vrijgemaakten" (voor die aanhalingsteekens zorgde Berkouwer, maak voor **dát** brokje wijsheid je compliment) met het remonstrantisme in verband.

Dan vertelt Berkouwer nog, wélk punt dat is. Het is het punt der „VOORWAARDEN" in 't verbond. Schilder wil aan Hoeksema duidelijk maken, zegt hij, dat men terecht van voorwaarden kan spreken zonder ook maar eenigszins ten prooi te vallen aan het remonstrantisme.

En, dit gezegd zijnde, gaat Berkouwer dan weer zijn **roomschen** aan den tand voelen. Ja, ja. Ein jedes Tierchen hat sein Plaisierchen. Tegen den tijd, dat de barthianen het dynamiet onder Berkouwers huisjes laten springen, zal hij nóg met de roomsche overburen uit zijn venster-op-het-roomsch-katholicisme staan te debatteeren over de vraag, of Trénte het goed had. Hij zal, als ze hem aan zijn jas trekken om de aanwezigheid, in den kelder, van barthiaansche vernielingstroepen, met een lont in de hand, vertellen, dat Barth nog niet zoo héél veel kwaad doet. En als de boel uit elkaar vliegt, nóg zeggen: Trénte.

Misschien denk je: nou, als Berkouwer niet meer tegen de vrijgemaakten vertelt, dan die paar woordjes, dan valt het nog al mee, dezen keer.

Ja, 't is maar hoe je 't opneemt. Zei hij maar eens wat, dat zóden aan den dijk zette.

Want, dat zou speciaal **hém** wel passen, gezien den moed, dien hij greep in 1944, Of niet greep, zie boven.

Jij weet het allicht niet, want je was nog jong. Maar ik weet het nog wel, ik, Adolphus, Toen ds D. v. Dijk met moed en in volharding in die oorlogsdagen die opgezweepte synode wou leeren, een beetje valeriaan te gebruiken, en zelf in alle kalmte „áls maar" weer op de theologische misverstandjes inging, en waarschuwde tegen het maken van die zelfde potsierlijke bindinkjes, die ze na een paar jaar allemaal aan God en menschen en ook aan ds Leenhouts zouden cadeau doen **(ik weet wat ik zeg)**, toen zei Berkouwer, in den voorzittersstoel geplakt, omdat ze begrepen, hem wel mee te krijgen (anders was hij zeker niet gestemd): **ja maar, ds van Dijk, u moet u toch eens eerst bezig houden met het probleem van het remonstrantisme.**

De man, die **tóen** zóó sprak, zou vandáág — hoe lang is 't al weer geleden? — toch wel de kans hebben mogen waarnemen, om nu eindelijk eens aan zijn pijlen-van-toen weer een scherpe punt te slijpen. En om eens voor den dag te komen met een **bewijs.** Hij kón de kans grijpen, om te zeggen tot amerikanen: weest schèrpe theologen, en maakt geen mythe van Heyns of van wien ook, maar wijst precies het puntje-waar-de-schoen-wringt, aan; en tot nederlanders: weest schèrpe theologen, en maakt geen mythe van Arminius of van wien ook, maar wijst precies het puntje-waar-de-schoen-wringt, aan.

Maar in 1944 liét Berkouwer het bij een váge notitie. En in 1951 nog. Hij kán ook niet aantoonen, dat in wat Schilder zei tot Hoeksema, en tegen Ridderbos, over die „voorwaarden", remonstrantisme zit. Hij kán het niet, hij kán het niet. Hij mist alleen maar móed, den móed om te zeggen: we hebben den boel gescheurd, **wij zijn de** scheurmakers, wij, wij, wij. Wij bonden zonder verstand. Als hij den moed had tot profetische **handhaving** van wat hij met zijn hand onderteekende, dan zou b.v. ds Leenhouts allang zijn geschorst. Plus heel wat anderen. Hij weet, dat ze, precies als Schilder, niet beloven, niets te leeren, wat niet heelemaal klopt met die uitspraken van 1942—1944.

Maar láát dat verder zoo, amice. Kun **jij** soms zeggen, waar de schoen dan wringt? Precies het plekje aanwijzen?

Als je het wat moeilijk is, wil ik je wel wat probeeren te helpen. Ik geloof, dat Berkouwer al maar praat over „plaats", „plaats", **„plâáts"** van den mensch in het heil. En hij móest spreken over **„positie"**, „positie", „positie" van den mensch onder het evangelie-van-het-heil. Onder de **boodschap** dus.

Want Berkouwer weet natuurlijk net zoo goed, als ieder ander, die tenminste nog wat léést, dat Schilder zegt: géén voorwaarden, waarin de mensch iets verdient, of waarop God wachten moet, of waaraan Hij gebonden wezen zou, of waarin de mensch uit **„eigen"**, niet **geschónken** en **door God onderhouden** krachten werkt. Géén voorwaarden dus, waarbij de PLAATS van den mensch IN het heil een zoodanige wezen zou, dat hij **meer** kan, of **éérder** iets kan, dan de Schrift zegt, dát hij kan.

Over dat KUNNEN van den mensch, **dáárover** praat de Remonstrant.

En de synergist, die over den mensch-als-medewerker dwaze, en hoogmoedige dingen zegt.

En ook die roomschen, met wie Berkouwer, soms een tikje vergeetachtig ten aanzien van Mozes-en-het-Praeadvies, áls maar aan het praten is over Trente en zoo.

Maar Berkouwer kán niet aantoonen, dat Schilder, of een ander vrijgemaakte, over dat KUNNEN van den mensch iets anders zegt dan de belijdenis. Hij moest **dát** maar eens goed onthouden, om aan de Vrije groote schoonmaak aan te kondigen tegen die leerlingen of docenten, die hetzij met, hetzij zonder Barthiaansche leuzen in den kop, aanpappen met remonstranten, en semipelagianen, en 100 pct.-pelagianen, die allemaal den mensch een ander KUNNEN toekennen (tot in gemeene-gratie-oraisons toe, of in gemeene-verkiezing-en-gemeene-verwerping-paradoxen toe), een ander KUNNEN dan de Schrift den in zichzelf dooden en alleen door verlossende genade-van-nieuwe-schepping levenden en werkenden mensch toekent. Vlak naast Berkouwer zitten ze, die in hun spreken over de PLAATS van den mensch in het heil, van Calvijn en van de confessie los raken, en op drift sloegen.

Maar Berkouwer ziet wat scheel. En plaatst wat al te